

Vijf eeuwen visserij in het binnenmuseum

Op 15 juni j.l. stelde het binnenmuseum de nieuwe visserij-tentoonstelling voor het publiek open. Het is de derde permanente opstelling sinds de heropening en zodoende tevens een belangrijke gebeurtenis in het kader van de herinrichting. Daarom was er een feestelijke voorbezichtiging georganiseerd voor genodigden. In zijn welkomstwoord, hier verkort afgedrukt, belichtte Zuiderzeemuseum directeur Arnout Weeda de Nederlandse visserij-geschiedenis eens vanuit een andere invalshoek.

"In de moderne geschiedenis zijn er slechts drie grootmachten geweest met een ware wereldheerschappij. In onze eeuw – na de tweede wereldoorlog – waren dat de Verenigde Staten. En dezer dagen – na de Golfoorlog – willen de Amerikanen dat maar al te graag weer weten. Groot-Brittannië bezat suprematie in de 18e en 19e eeuw. Ook daar zal

men dat nooit vergeten. En die derde supermogendheid? Dat was de kleine Republiek der Nederlanden in de 17e eeuw: onze Gouden Eeuw.

Voor buitenlanders is het altijd een groot raadsel waarom wij ons in Nederland daar nauwelijks op beroemen. Hebben we – als nuchtere Hollanders – een natuurlijke

afkeer van navel staren? Of schamen we ons, misschien onbewust, voor de aftakeling? Ongeveer zoals een aan lager wal geraakte miljonair ook liever niet omziet.

Hoe dan ook: we kijken bij voorkeur vooruit. Naar onze toekomst als Europees deelstaatje, dat alleen niet *belemaal* uit het buitenland bestuurd wil worden. Ons verleden, waarin de rollen omgekeerd waren, loochenen we liever. Daarop trots te zijn wordt ons vooral aangepreut door buitenlanders, buitenlandse historici vaak.

De discussie van enkele jaren geleden over het afschaffen van geschiedenis als verplicht vak op onze scholen, weerspiegelt dat. Oorzaak en gevolg gaan daar door elkaar lopen. Er ontstaat een vicieuze cirkel. "Wie zijn verleden afsnijdt, heeft geen toekomstbeeld", schreef de historicus Richter Roegholt toen in NRC Handelsblad. "Waar het historisch perspectief ontbreekt, is de weg vrij voor valse profeten (...). Kennis van het verleden leert de waan van de dag te doorzien en de technologische ontwikkeling op de juiste waarde te schatten". Maar hij bleef een roepende in de woestijn.

Een kleine veertig jaar eerder had oud-minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen Van der Leeuw daar ook al voor gewaar-schuwde. Hij deed dat ter gelegenheid van de opening van dit museum. "Een volk dat zijn verleden niet meer kent, werkt aan de ondergang van zijn identiteit", zei hij toen enigszins plechtstatig. Een citaat dat in het vorige Peperhuis nog eens werd gememoreerd naar aanleiding van het overlijden van Pieter Sybrandy, één van de oprichters van het Zuiderzeemuseum.

Maar er lijkt sprake van een kentering. Niet in het onderwijs, maar in de musea. In de recente beleidsnota van de minister van WVC kent zij de bewaarders van ons museale erfgoed een belangrijke rol toe bij het behoud van onze identiteit in een verenigd Europa. Minister Van der Leeuw was dus géén valse profeet. Dat biedt – volgens de nota – tegelijk kansen op een internationale presentatie, met nieuw elan, van onze cultuur en cultuur geschiedenis.

Maar dat is zeker niet de enige bestaansgrond voor onze musea. Zij kunnen ook voorzien, volgens de minister, "in de behoefte om de eigen geschiedenis te beleven (...).

Het even in een "andere" wereld zijn, zet aan tot nieuwsgierigheid en

verwondering en scherpt waarne-ming en gevoelens".

En met dat citaat zijn we terug in het Zuiderzeemuseum, waar de vaste presentatie is uitgebreid met vijf eeuwen visserij op en vanuit de Zuiderzee. Hier kunnen we even in die "andere wereld" vertoeven. En zo die opmerkelijke geschiedenis beleven, waarin revolutionaire tech-nologische doorbraken als het haringkaken en de haringbuis van Nederland een wereldmogendheid maakten.

Kortom: het verhaal van het begin van de Gouden Eeuw. Want daar zijn de historici – internationaal èn nationaal – het wel over eens: dat goud werd niet in de peper, maar in de haring verdiend! Zonder de vis-vangst en de scheepsbouw was Holland nooit zo welvarend geworden.

En het aardige is, dat het vervolg – als historisch perspectief – maximaal aan bod komt. In deze tentoonstel-ling, maar vooral ook in het buiten-museum. Daar kunnen we als het ware mee maken wat er overbleef van onze rijkdom en macht. Daar kunnen we leren dat zelfs goud kan roesten. Of misschien, vrij naar Romein: juist goud *zal* roesten.

Om met de minister te spreken: dat zet toch aan tot nieuwsgierigheid en

verwondering? Op z'n minst relati-veert dat ons heden en onze toekomst. En ook is het leerzaam om te zien hoe de bewoners van het gebied rond de Zuiderzee steeds weer hun eigen cultuur creëerden, tijdens de opkomst én de neergang van de visserij. Mensen passen zich aan bij hun omstandigheden, en zullen dat altijd blijven doen. Inmiddels kennen we ook de afloop. Dezelfde visserij die het ons moge-lijk maakte onze wil aan het buiten-land op te leggen, wordt nu vanuit dat buitenland aan banden gelegd. De verant-woordelijke minister voor deze roemruchte bedrijfstak, is nog slechts uitvoerder van de vangst-beperking die ons in Brussel wordt opgelegd. Het kon verkeren.

Die geschiedenis wordt in beeld gebracht op een manier die voldoet aan de hoogste eisen, die wij ons zelf ook elders in het museum opleggen. Net als de minister kiezen wij voor kwaliteit, zowel in het beheer als in de presentatie van ons cultuur-histo-risch erfgoed. Maar voor ons is dat geen kwestie van papier, maar van bloed, zweet en tranen.

Alle medewerkers die daar hun steen of steentje aan hebben bijgedragen, komt veel lof toe. Het resultaat, deze nieuwe visserij-opstelling, mag er wezen. Ook al willen we niet trots zijn op onze geschiedenis, dan toch wel op deze presentatie ervan."

Advertentie voor aalkubben uit 1936.

Aalkorven of Kubben.

Gewoon soort met houten dop
en zijden netje, geschilde teen f 1.60
Iets kleiner soort „ „ - 1.35

Bij partij belangrijk lager

NETJES voor Aalkorven van
zuivere huifjeszijde, p. 6 stuks f 1.25
Iets groter soort, „ 6 „ - 1.75